

*Gün dağının
üzerindeki
görkemli
harabeler*

AIGAI

KEÇİLER YURDU

KAYA KÖY

HAZİN HİKAYENİN GÜZEL KÖYÜ

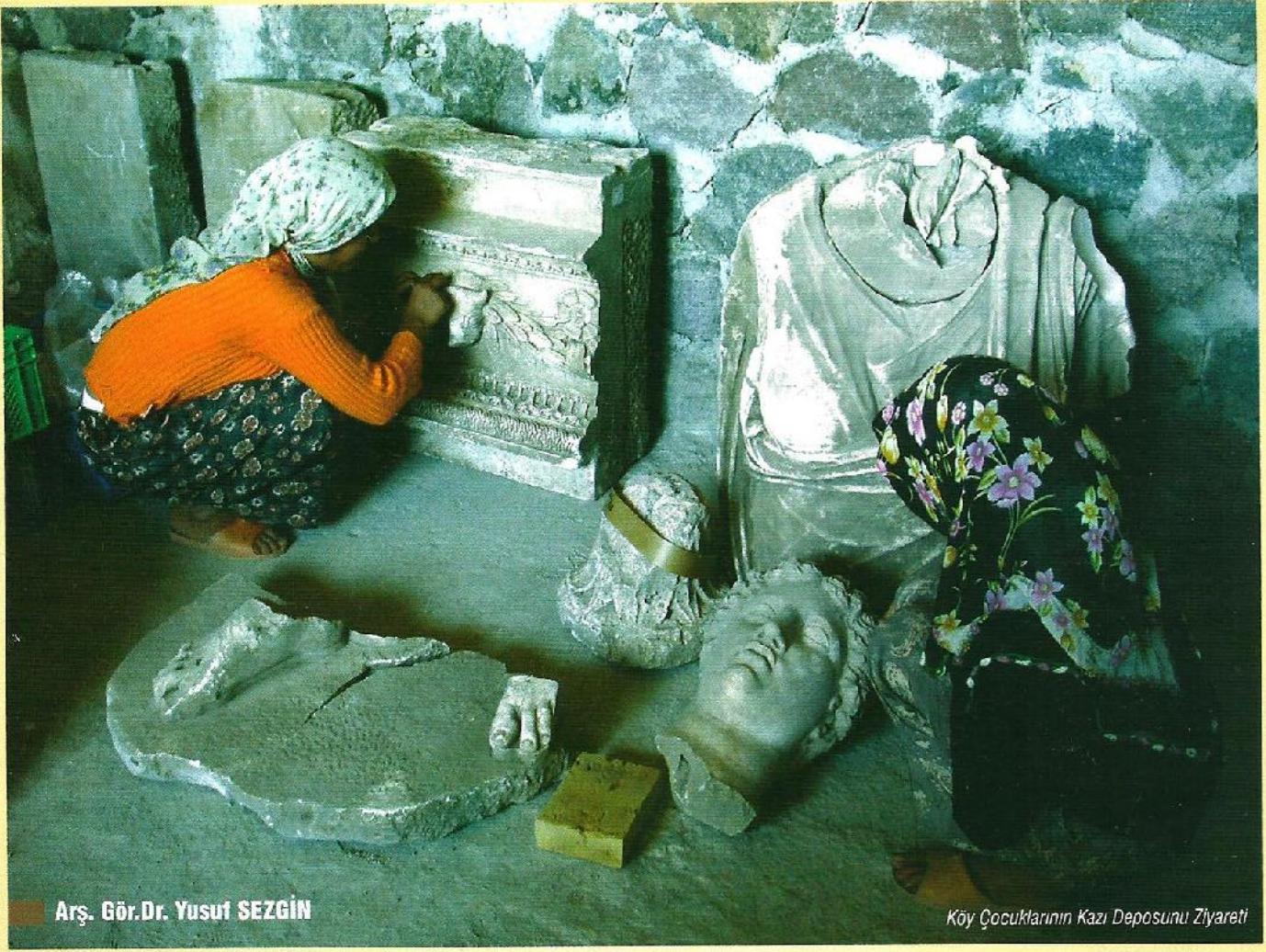
**PİŞMİŞ TOPRAĞIN
BAŞINA GELENLER**

ZEYTİNİN TARİHİ

ZEYTİNİN TARİHİ HAYATIN BAŞLAMASI
İLE BİRDİR...

EKREM KAHRAMAN

ŞU ANDA PARANIN VE SERMAYENİN VAHŞİLİĞİ
SANATIN VAHŞİLİĞİNİ YOK EDİYOR...

Arş. Gör.Dr. Yusuf SEZGİN

Köy Çocuklarının Kazı Deposunu Ziyareti

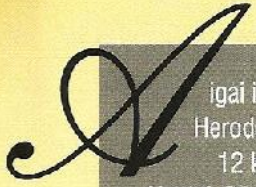
AIGAI

KEÇİLER YURDU

Aigai antik kenti, Manisa ili, Merkez ilçeye bağlı Yunddağı Köşeler köyünün 2 km. güneyindeki Gün dağının üzerinde, kısmen ayakta görkemli harabeleri ile dikkati çekmektedir. Aigai, İ.Ö. 1100 yıllarından sonra Yunanistan'dan gelen ve Kuzeybatı Anadolu kıyılarına yerleşen Aioller tarafından kurulmuştur. İ.Ö. 5. yüzyılda yaşayan tarihçi Herodotos Aigai'yi Aiollerin Aiolis bölgesinde kurduğu 12 kent arasında saymaktadır. Antik yazarlar Aiollerin bölgeye gelişlerinin İ.Ö. 1100 tarihlerinde başladığını ileri sürseler de, bugüne kadar kentte gerçekleştirilen kazı çalışmaları, kentin kuruluşunun İ.Ö. 8.

yüzyılın sonlarından daha erkene gitmediğini göstermektedir.

Kent, İ.Ö. 3. yüzyılın başlarından itibaren, muhtemelen Pergamon Krallığı'nın da desteğiyle bölgede ekonomik ve kültürel bir çekim merkezi olmuş, Tiyatro, Kent Meclisi Binası (Bouleuterion) ve Agora Binası gibi görkemli kamu yapılarıyla donatılmıştır. Aigai antik kentindeki arkeolojik kazı çalışmaları 2004 yılından beri, Ege Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof.Dr. Ersin Doğer başkanlığındaki ekip tarafından gerçekleştirilmektedir.

Aigai ile ilgili ilk bilgileri tarihçi Herodotos'tan almaktayız. Herodotos (İ.Ö. 5. yüzyıl) Aigai Kenti'ni Aiollerin kurduğu 12 kent arasında saymaktadır. Kentin adı Herodotos'ta Aigai, Plinius'da Aegaeae, kentin bastığı sikkelerde ise Aigai ve Aigaion olarak geçmektedir. Kentin adını anan diğer antik yazarlardan Strabon (İ.Ö. 64 - İ.S. 25), Pseudo Skylaks (İ.Ö. 4. Yüzyıl sonları) ve Plinius (İ.Ö. 23 - İ.S. 79), kentin deniz kıyısında değil, iç kısımda ve dağlık bir bölgede yer aldığını belirtmektedir.

Ünlü sözlük yazar Suidas ise (İ.S. 10. yüzyıl) Aigai'da üretilen keçi derilerinin Smyrna ve Magnesia agoralarında satıldığını aktarmaktadır. Aigai'in diğer bir Aiol Kenti olan Temnos ile birlikte İ.Ö. 547 yılından sonra ortaya çıkan Pers egemenliğine karşı direndiği ve bağımsızlığını koruduğu anlaşılmaktadır (Xenophon, Hellenika IV.8.5), İ.Ö. 3. yüzyılın başlarında, Pergamon Krallığı'nın temellerini atan Philetairos, büyük yardımlarda bulunarak Aigai kentini yeniden kurmuş olmalıdır.

Aigai'de Roma yönetimi ile ilgili en erken bilgi İ.Ö. 1. yüzyıla

aittir. Ceasar'ın güvenilir bir adamı olan Publius Servilius Isauricus, Asya Valisi olarak görev yaptığı sırada (İ.Ö. 48-46) kente ve buradaki Apollon Khresterios Tapınağı'na önemli yardımlar yapmıştı. Nitekim kente ele geçen bir heykel kaidesinin üzerindeki yazıttan bu valinin Aigai'de onurlandırıldığı anlaşılmaktadır. İ.S. 17 yılında bölgede meydana gelen şiddetli depremin yerle bir ettiği kentler arasında Aigai da vardır. Tacitus (Annales, 47) tarafından da sözü edilen bu depremin yaralanan İmparator

Tiberius'un cömert yardımlarıyla sarılmış ve depremden zarar gören kentler şükran ifadesi olarak İtalya'da İmparatorun bir heykelini dikmişlerdi. Kentin adına son kez İ.S. 5. yüzyıla ait Piskoposluk listelerinde ve Hierokles'in Gezi Rehberinde rastlanmaktadır. Tahminlere göre, Aigai,

diğer bir dağ kenti olan Temnos gibi İ.S. 7. yüzyıldaki Arap akınları nedeniyle terk edilmiştir. Kentteki en son iskan ise sadece Demir Kapı ve ardındaki sınırlı bir alanda yer alan, 12. ve 13. yüzyıllara tarihlenen küçük bir geç Bizans kale-iskanıdır. Söz konusu Geç Bizans iskanı da 14. yüzyılın sonlarında Manisa ve çevresini ele geçiren Saruhanlıları tarafından terke zorlanmıştır.

AIGAI'NİN TARİHÇESİ

BOULEUTERION (HALK MECLİSİ BİNASI)

Yaklaşık 150 kişilik kapasiteli, 12 basamaklı küçük bir Odeon formunda olan meclis binası Geç Hellenistik dönemde (İ.Ö. geç 2. - erken 1. yüzyıl) inşa edilmiş ve heykellerle ve muhtemelen onlarla ilişkili onurlandırma yazıtları ile süslenmiştir. Ele geçen yazıtlı arşitrav parçaları, Apollonidas oğlu Antiphanes'in Zeus Bollaio, Hestia Bollaio'ya ve Demos'a (yurttaşlar topluluğu) bir bina adadığını bildirmektedir. Bouleuterion kazıları hem Apollonidas'ın hem de Antiphanes'in adlarını taşıyan onurlandırma yazıtlarını gün ışığına çıkardı. Son yıllarda, Meclis Binası'nda gerçekleştirilen kazı çalışmaları aynı alanda daha erken bir dönemde (en geç İ.Ö. erken 2. yüzyıl) daha küçük boyutlu bir Meclis Binası'nın varlığını kanıtlamaktadır.

Cephesi Dor düzeninde inşa edilmiş olan meclis binası eğimli bir arazide yer almaktadır. Agora caddesine bakan ön cephe üç kat yüksekliğindedir. İçte üçüncü kat seviyesinde yer alan kulis bölümünün

Bouleuterion (Halk Meclisi Binası)

önünde yer alan sütunların başlıkları ise İon tarzında yapılmıştır. Oturma sıralarının her iki yanından ve tam orta bölümünden orkestraya ulaşan üç ayrı merdiven mevcuttur. Orkestra klasik bir Hellen tiyatrosunda olduğu gibi, yarım daire formu

tasarlanmıştır.

Meclisin, dükkanlar içine yıkılan enkazı içinde mermerden 6 adet baş ve bunlara ait gövdeler ele geçmiştir. Heykellerin orijinalinde, Bouleuterion'un kuzey duvarının

Bouleuterion, Heykellerin Buluntu Durumu (2005)

doğu bölümü ve cephe duvarının iç kesimlerinde oluşturulmuş payeler üzerinde, durdukları anlaşılmaktadır. Özellikle iki heykelin kaidelerinde yer alan ΜΕΝΕΣΤΡΑΤΟΣ ΙΠΠΙΟΥ ΠΕΡΓΑΜΗΝΟΣ ΕΠΟΙΕΙ yazısı, heykellerden en az ikisinin Pergamon'lu Hippias oğlu Menestratos tarafından yapıldığını göstermektedir. Geç Helenistik döneme tarihlenen heykellerin Pergamon Okulu ürünleri oldukları anlaşılmaktadır.

AGORA (ÇARŞI BİNASI)

Hellenistik dönemde, kentin doğu eteğine kurulmuş olan kuzey-güney doğrultulu Agora binası, doğudan taş döşemeli bir yol ile sınırlanmıştır. Yüzyıllar boyunca birçok şiddetli depreme maruz kalmasına karşın 80 m. uzunluğu ve 11 metreyi bulan yüksekliği ile oldukça etkileyici bir

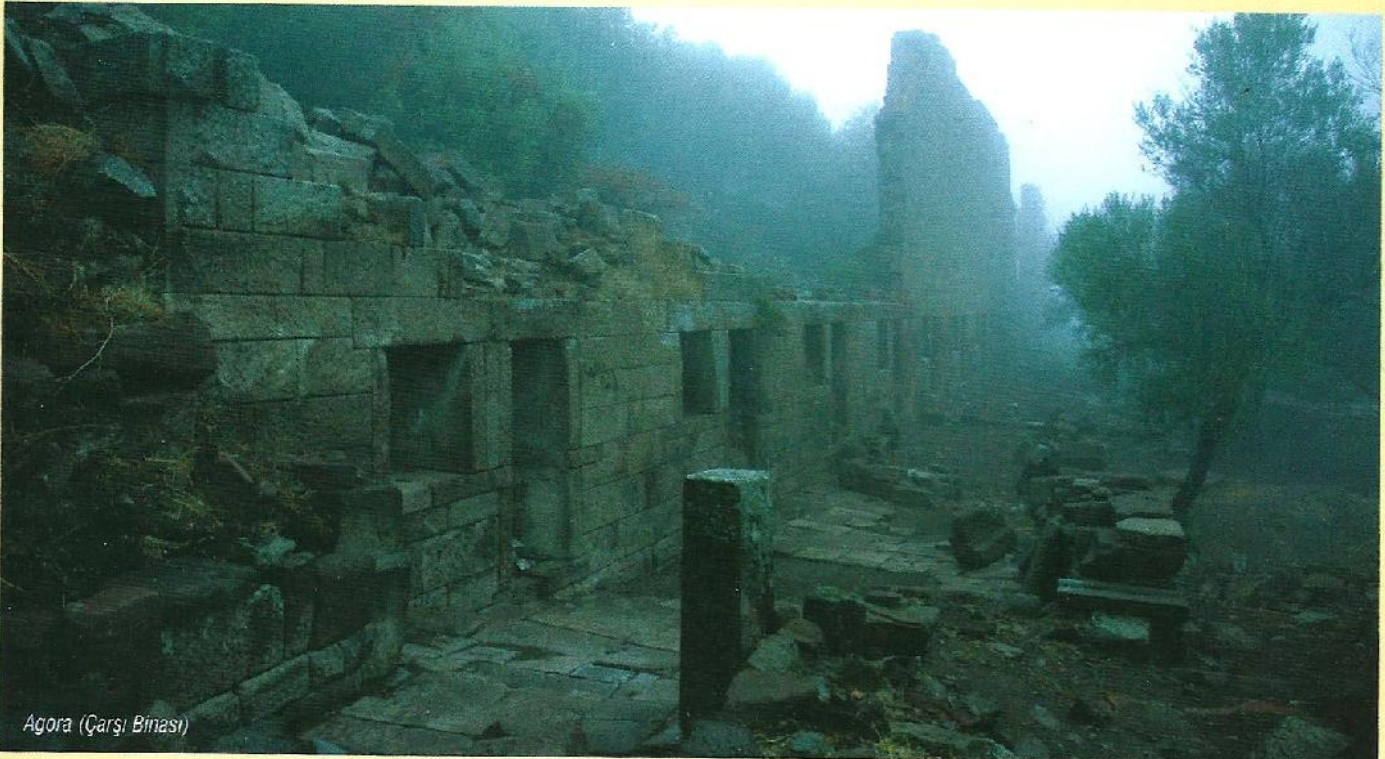
görünümdedir. Üç katlı olan agoranın, alt katında doğu caddesine açılan, iki bölümlü, yan yana dükkanlar dizisi yer almaktadır. Kazılan dükkanlardan muhtemelen erken Roma dönemine ait mermer bir erkek büstü ele geçmiştir.

Orta kat, girişi kuzeybatı cephede yer alan büyük bir kapı ile sağlanan muhtemel depo alanları olarak kullanılmış olmalıdır. Çatısı mermerden İon başlıklı andezit sütunlarla taşınan en üst kat ise batı kenarındaki agora meydanından üç basamaklı bir merdiven ile çıkılan ahşap tabanlı bir stoa görünümü kazanmıştır.

3. kat seviyesinde yer alan ve batıya bakan Agora meydanının düzgün kesme taşlarla döşendiği, avlunun etrafının üstü açık su kanalları ile çevrelediği görülmektedir.

Agora caddesinin, Agora meydanı önündeki bölümünde yolun daha özenli bir biçimde yapıldığı anlaşılmaktadır.

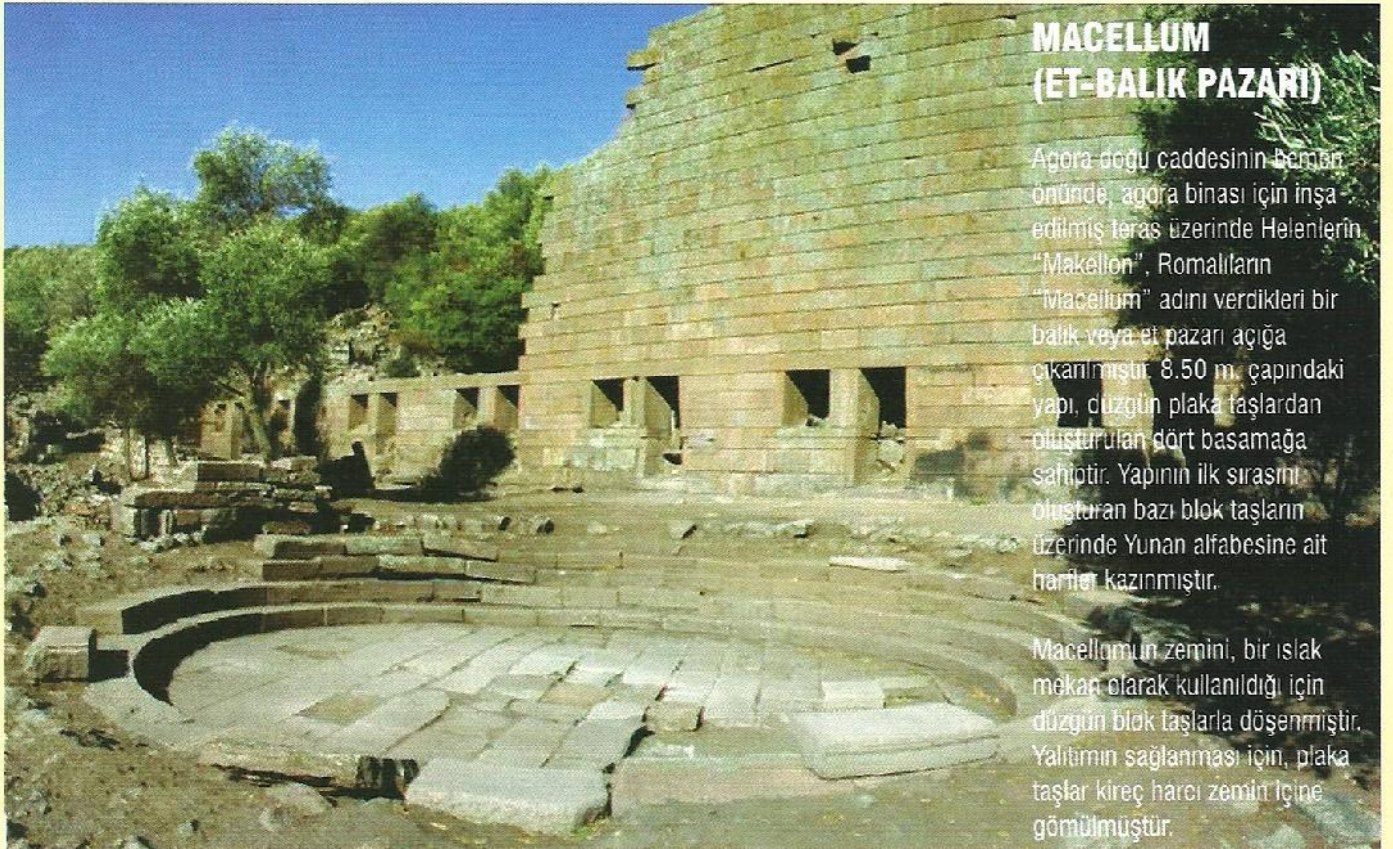
Bu alanda yolun dik yerleştirilmiş monoblok taşlarla bölümlenmiş ve araları düzgün taş plakalarla örülmüştür.

Agora (Çarşı Binası)

Agora Caddesi.

MACELLUM (ET-BALIK PAZARI)

Agora doğu caddesinin bembir önünde, agora binası için inşa edilmiş teras üzerinde Helenlerin "Makellon", Romalıların "Macellum" adını verdikleri bir balık veya et pazarı açığa çıkarılmıştır. 8,50 m. çapındaki yapı, düzgün plaka taşlardan oluşturulan dört basamağa sahiptir. Yapının ilk sırasını oluşturan bazı blok taşların üzerinde Yunan alfabesine ait harfler kazınmıştır.

Macellumun zemini, bir ıslak mekan olarak kullanıldığı için düzgün blok taşlarla döşenmiştir. Yalıtımın sağlanması için, plaka taşlar kireç harcı zemin içine gömülmüştür.

Sarniç'in Genel Görünümü

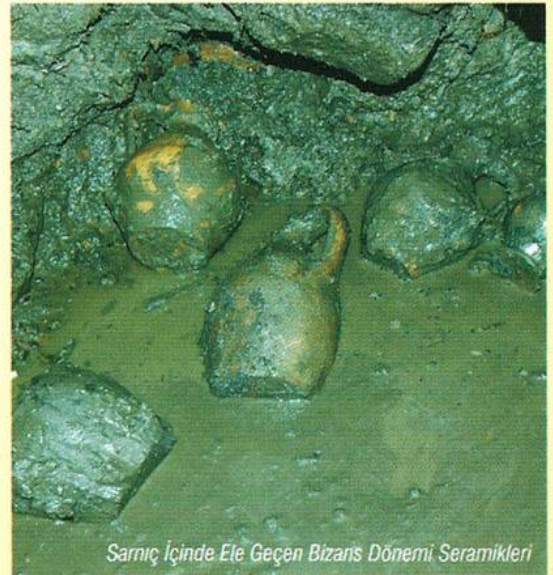
NEKROPOLİS (MEZARLIK)

Aigai kentinin yer aldığı Gün Dağı'nın kuzeydoğu etekleri ile daha kuzeyde Gryneion-Magnesia arasındaki antik yolun geçtiği vadinin kuzey yamaçları nekropolis alanı olarak kullanılmıştır. Mezar tipleri arasında sınırları alçak taş sıraları ile belirlenmiş ve yığma toprağını kaybetmiş küçük boyutlu tümülüsler, az sayıda oda mezarlar, sandık mezarlar, sandık mezarları çevreleyen kare yapılar, doğrudan toprağa gömüler (inhümasyon), lahitler ve amphora mezarlar dikkati çekmektedir. Hellenistik Çağ boyunca, mezarlar dikilitaşlar/steller ile belirlenmiştir. Bunlara ilişkin çok sayıda andezit taşın oyulmuş kaideler görülmektedir. Kaidelerin üstünde durması gereken dikilitaşların yerel andezit taşından, kireçtaşı ya da mermerden yapılmıştır. Kimi eksedra parçaları ve sunak taşları kentin nekropolis alanına yüzyıllarca sürdüğü anlaşılabilir tahriplere karşın bir görsellik katmaktadır. Roma döneminde, İ.S. 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyıl başına ait Attika, çerçevesel ve girlandlı andezit lahitler nekropolde yoğun olarak kullanılmıştır. Kimi lahitler Hellenistik döneme ait kare avluların içlerine yerleştirilmiştir.

SARNIÇ

Aigai kenti yaşamı boyunca yağmur suyuna ihtiyaç duymuş, tüm cadde ve sokaklar taş döşenmiş, taş döşemelerin alt kesimleri yağmur sularını irili ufaklı yüzlerce sarnıca yönlendiren kanalizasyon sistemi ile donatılmıştır. Kazısı gerçekleştirilen sarnıçlardan birisinin kullanım evresine ilişkin tabaka içinde çok sayıda tam ve tama yakın kap ele geçmiştir. İ.S. 12-13. yüzyıllara ait Bizans sırlı ve sırsız vazolarından oluşan buluntu gurubu ele geçmiştir.

Sarniç zemininde yer alan sığ bir çukur içinde İ.Ö. 2. yüzyıla ait 12 adet bronz Aigai sikkesi ele geçmiştir. Bilinçli olarak açılmış bir çukur içine yerleştirilen sikkeler, sarniçin Hellenistik dönemdeki ilk kullanım evresinde, bir anlamda sunu olarak bırakılmış olmalıdır. Sikkeler, daha sonraki dönemlerde sarniçin temizlenip kullanılmasına rağmen, zemindeki çukur içinde kalmaları nedeniyle korunmuş olmalıdır. Sarniçin dibine yakın bir alana kadar İ.S. 12-13. yüzyıl Bizans seramiklerini ele geçmesi, sarniçin Hellenistik dönemde kullanılmaya başlanmasının ardından, Bizans dönemine kadar defalarca temizlenmiş olduğunu göstermektedir.

Sarniç İçinde Ele Geçen Bizans Dönemi Seramikleri